

Ўзбекистон Республикаси
Давлат статистика қўмитасининг
2012 йил «31» майдаги 8 - сонли
қарорига илова

Асосий демографик кўрсаткичларни шакллантиришда фуқаролик ҳолати
далолатномалари ва статистик ҳисоб талонлари маълумотларини
кодлаштириш бўйича қўлланма

Ушбу Қўлланма аҳоли сони, туғилганлар, ўлганлар, никоҳ тузганлар ва никоҳдан ажрашганлар, келганлар ва кетганлар сони тўғрисида тўлиқ, ишончли, ўз вақтида ва сифатли маълумотларни олиш мақсадида тайёрланган.

Қўлланма Бирлашган Миллатлар Ташкилоти (БМТ) томонидан ўрнатилган меъёрлардан келиб чиққан ҳолда ишлаб чиқилган ҳамда Ўзбекистон Республикасининг демографик ҳолатини ҳисобга олади.

Мазкур Қўлланма, демографик кўрсаткичларни қайта ишлаш ва шакллантиришда давлат статистика органлари томонидан фуқаролик ҳолати далолатномалари, келиш ва кетиш варақаларига статистик ҳисоб талонлари ёзувларини кодлаштиришда фойдаланиш учун мўлжалланган.

I. Асосий қисм

1. Аҳолининг жорий ҳисобини юритиш учун манбалар:

а) туғилганлик ҳақида далолатнома ёзуви;

б) ўлим ҳақида далолатнома ёзуви (Соғлиқни сақлаш вазирлигининг 2010 йил 27 февралдаги 56-сонли буйруғининг 2- ва 3-иловалари билан тасдиқланган 106-2/х сон шаклда перинатал ўлим ҳақида тиббий гувоҳнома ва 106/х-сон шаклда ўлим ҳақида тиббий гувоҳномалар билан);

в) никоҳ тузилганлиги ҳақида далолатнома ёзуви;

г) никоҳдан ажралганлик ҳақида далолатнома ёзуви;

д) келиш варақасига статистика ҳисоби талони;

е) кетиш варақасига статистика ҳисоби талони.

а), б), в), г) кичик бандларида кўрсатилган манбалар Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирининг 2009 йил 14 октябрдаги 229-мх сонли буйруғининг 1–4-иловаларида, шунингдек д), е) кичик бандларида кўрсатилган манбалар Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлигининг 1999 йил 29 мартдаги 55-сонли буйруғи билан тасдиқланган Йўриқноманинг 43-бандига 6-7-иловаларда келтирилган.

II. Таснифлаш ва кодлаштириш тизими

2. Демографик маълумотларни қайта ишлаш ва демографик кўрсаткичларни шакллантиришда қуйидаги статистик таснифлагичлардан фойдаланилади:

“Ўзбекистон Республикасида маъмурий-худудий объектларни белгилаш тизими” (МҲОБТ) статистик таснифлагичи;

Жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилотининг 10-қайта қўрилган касалликлар ва ўлим сабаблари халқаро статистик таснифлагичи (ХКТ-10);

“Дунё мамлакатлари” статистик таснифлагичи.

III. Демографик жараёнларнинг жорий ҳисобини юритиш учун бирламчи ҳужжатларни кодлаштириш

3. Фуқаролик ҳолати далолатномаларини кодлаштириш қуйидагича амалга оширилади:

барча кодлар араб рақамларида, қатъий белгиланган жойларга ёзилиши лозим, бунда код далолатномадаги матннинг устига ёзилмаслиги керак. Ой номлари ва доимий яшаш жойидан ташқари, барча кўрсаткичларнинг кодлари тегишли сатрда жойлашган каттакчалар ичига ёзилиши лозим;

доимий яшаш жойини кодлаштириш туғилганларни – туғилганлик ҳақидаги, ўлганларни – ўлим ҳақидаги, никоҳланувчиларни – никоҳ тузилганлиги ҳақидаги, никоҳдан ажралувчиларни – никоҳдан ажралганлик ҳақидаги далолатнома ёзувларида, келганларни – келиш варақасига статистик ҳисоби талони, кетганларни – кетиш варақасига статистика ҳисоби талонларида кўрсатилган маъмурий-худудий бирлик бўйича, худудий объектларни кодлаштириш тизимига мувофиқ амалга оширилади;

худудларни кодлаштириш тизими МҲОБТ таснифлагичи асосида шакллантирилади.

4. Фуқаролик ҳолати далолатномаларини кодлаштиришга тайёрлаш.

Аҳолининг табиий ҳаракати тўғрисидаги йиллик маълумотлар базасида ҳисобот йилида содир бўлган ва рўйхатга олинган барча туғилиш, ўлим, никоҳ тузиш ва никоҳдан ажрალიш ҳолатлари киритилиши лозим. Туғилиш ёки ўлим ҳолатлари ҳисобот йилида содир бўлиб, уларни рўйхатга олиш ҳисобот йилидан кейинги йилнинг январ ойида амалга оширилган бўлса, бундай далолатномалар ҳисобот даврининг “13-ойи” коди билан алоҳида умумлаштириб қўйилади.

5. Туғилганлик ҳақидаги далолатнома ёзувини кодлаштириш:

1) рўйхатга олиш санаси (далолатноманинг сарлавҳа қисмида). Рўйхатга олиш йили махсус кодлаштиришни талаб қилмайди. Рўйхатга олиш ойи, ушбу ой сўз билан ёзилган сатр юқорисида, 01 дан 12 гача кодлар билан кодлаштирилади, яъни ойнинг тартиб рақами кўрсатилади. Туғилган боланинг фамилияси, исми ва отасининг исми кодлаштирилмайди;

2) туғилган боланинг жинси (“Туғилганлик ҳақидаги далолатнома ёзуви”нинг 4-банди) қуйидагича кодлаштирилади:

ўғил бола – 1, қиз бола – 2, жинси номаълум – 3;

3) боланинг туғилган вақти (5-банд). Боланинг туғилган вақти махсус кодлаштиришни талаб қилмайди. Агарда ой кўрсатилмаган бўлса – “16” қўйилади;

4) туғилган жойи ва доимий яшаш жойи (6-банд). Туғилган жойи кодлаштирилмайди. Доимий яшаш жойи онаси ёки отасининг доимий яшаш жойи бўйича кодлаштирилади. Доимий яшаш жойининг коди далолатноманинг юқори ўнг қисмида кўрсатилади.

Агар ота-онанинг доимий яшаш жойи номаълум бўлса, далолатноманинг юқори ўнг қисмида рўйхатга олиш амалга оширилган ФХДЁ жойлашган ҳудуднинг коди қўйилади.

Доимий яшаш жойи МҲОБТ таснифлагичи асосида кодлаштирилади;

5) нечта бола туғилди (7-банд). Махсус кодлаштириш талаб қилинмайди;

6) тирик ёки ўлик туғилган (8-банд). Мос катакчада қуйидагича кодлаштирилади: тирик туғилганлар учун – 0, ўлик туғилганлар учун – 1. Ўлик туғилиш сабабларини кодлаштириш “10-ХКТ қисқача номенклатурасида перинатал ўлимнинг сабабларини кодлаштириш йўриқномаси” асосида амалга оширилади. Ўлик туғилиш сабаби кодини туғилганлик ҳақидаги далолатноманинг 8-бандида ёзилади: биринчи код онасига нисбатан ёзилади, ўнгда иккинчиси чизикча билан болага нисбатан ёзилади, кодлар катакнинг алоҳида бўш жойига ёзилиши керак;

7) онанинг нечанчи боласи (9-банд). Махсус кодлаштириш талаб қилинмайди, мос катакда сўз билан ёзилган бўлса, рақам билан ёзилади. Бу сон ноль бўлиши мумкин эмас. Агар тўлдирмаслик (ёзувнинг йўқлиги) ҳолати учрайдиган бўлса, “31” сони билан кодлаштирилади;

8) 10, 11, 12, 13-бандлар кодлаштирилмайди;

9) 14, 15, 16, 17, 18, 19-бандлар ота-она никоҳдан рўйхатдан ўтган бўлса, ҳам отага, ҳам онага нисбатан тўлдирилади. Агар никоҳ рўйхатдан ўтмаган бўлса, отаси бўйича миллатидан бошқа маълумотлар кодлаштирилмайди;

10) ота (она)сининг туғилган вақти (14-банд). Туғилган вақти махсус кодлаштиришни талаб қилмайди. Агар туғилган йили номаълум бўлса, мос катакчада “9999” коди қўйилади, туғилган ойи номаълум бўлса “16” коди қўйилади.

Ота (она) нинг туғилган йили кўрсатилмаган бўлса-ю, лекин ёши кўрсатилган бўлса, ёши рўйхатга олинган йилига қараб ота (она) нинг туғилган йилини ҳисоблаш лозим. Ҳисобланган йил ушбу сатрнинг ўнг томонига ёзилиши керак;

11) ота (она) нинг миллати (15-банд). Ушбу қўлланманинг иловасига* мувофиқ кодлаштирилади. Далолатномада кўрсатилган миллат ушбу рўйхатда мавжуд бўлмаса “199” коди, агар миллат қайд этилмаган бўлса “190” коди бириктирилади;

*Илова ушбу қўлланманинг рус тилидаги таҳририда келтирилган

12) ота (она)нинг фуқаролиги (16-банд). Ота (она)нинг фуқаролиги “Дунё мамлакатлари” таснифлагичи асосида кодлаштирилади;

13) ота (она)сининг доимий яшаш жойи (17-банд). Кодлаштириш фақат ота (она)нинг доимий яшаш жойи бўйича амалга оширилади.

Доимий яшаш жойи МҲОБТ таснифлагичи асосида кодлаштирилади;

14) ота (она)нинг қаерда ва ким бўлиб ишлаши (18-банд). Мос катакчаларда қуйидагича кодлаштирилади:

кўпроқ ақлий меҳнат билан бандлар, шу жумладан қишлоқ хўжалигида – 1;

кўпроқ жисмоний меҳнат билан бандлар, лекин қишлоқ хўжалигида эмас – 2;

кўпроқ қишлоқ хўжалигида жисмоний меҳнат билан бандлар – 3;

нафақахўрлар, шунингдек шахсий ёрдамчи хўжалигида банд бўлган шахслар, лекин бировнинг қарамоғида бўлган талабалар, курсантлар кирмайди – 4;

иш билан банд бўлмаганлар – 5;

қамокда бўлган шахслар – 9;

яшаш учун даромад манбаларини кўрсатмаганлар – 9 коди билан белгиланади.

Ҳарбий хизматни ўтаётганларни, ҳарбий хизматгача банд бўлган иш фаолиятига қараб, агар сўз билан “аскар”, “ҳарбий хизматда” ва бошқалар деб кўрсатилган бўлса, “9” коди қўйилади;

15) ота (она) нинг маълумоти (19-банд). Махсус кодлаштириш талаб этилмайди. Агарда тагига чизилган сатр бўлмаса, яъни “маълумоти” кўрсатилмаган бўлса, мос катакчада “9” коди қўйилади;

16) отаси ҳақида маълумотни ёзиш учун асос (20-банд):

агар “а” сатр – никоҳ қачон ва қаерда қайд этилган – катакча тўлдирилган бўлса, мос сатрда “1” коди қўйилади;

агар “б” сатр – оталикни белгилаш тўғрисида ариза – катакча тўлдирилган бўлса, мос сатрда “2” коди қўйилади;

агар “в” сатр – онанинг аризаси – катакча ёки далолатноманинг фақат 21-сатри тўлдирилган бўлса, “3” коди қўйилади.

Ушбу бандда 3 ҳолатдан фақат биттаси кодлаштирилади.

“а” сатрни тўлдирганда, ота (она)си никоҳини қайд этиш оyi ва йили махсус кодлаштиришни талаб этмайди. Агар ота (она)си никоҳининг қайд этилган йили номаълум бўлса, мос катакчада “9999” коди қўйилади, оyi номаълум бўлса “16” коди қўйилади;

агарда “б” ёки “в” сатрлари тўлдирилган бўлса, “оталикни белгилаш тўғрисида ариза” санаси ҳамда “онанинг аризаси” санаси кодлаштирилмайди.

6. Ўлим ҳақида далолатнома ёзувини кодлаштириш:

1) ўлим ҳақидаги далолатнома ёзувининг санаси (далолатноманинг сарлавҳасида). Рўйхатга олиш йили махсус кодлаштиришни талаб қилмайди. Рўйхатга олиш оyi, ушбу ой сўз билан ёзилган сатр юқорисида, 01 дан 12 гача кодлар билан кодлаштирилади, яъни оyнинг тартиб рақами кўрсатилади.

Ўлганнинг фамилияси, исми ва отасининг исми кодлаштирилмайди;

2) ўлганнинг жинси (“Ўлим ҳақида далолатнома ёзуви”нинг 4-банди): эркак – “1”, аёл – “2” тарзида кодлаштирилади;

3) ўлганнинг миллати (5-банд). Ушбу қўлланманинг иловасига мувофиқ кодлаштирилади. Далолатномада кўрсатилган миллат ушбу рўйхатда мавжуд бўлмаса “199” коди, агар миллат қайд этилмаган бўлса “190” коди бириктирилади;

4) фуқаролиги (6-банд). Ўлганнинг фуқаролиги “Дунё мамлакатлари” таснифлагичи асосида кодлаштирилади;

5) ўлган вақти (7-банд). Ўлган вақти махсус кодлаштиришни талаб этмайди. Агарда ой кўрсатилмаган бўлса “16” қўйилади. Сана кодлаштирилмайди, агар сана кўрсатилмаган бўлса, мос сатрда “32” коди қўйилади.

6) ўлган жойи (8-банд). Ўлган жойи МҲОБТ таснифлагичига мувофиқ кодлаштирилади;

7) ўлимнинг сабаби (9-банд). 10-ХКТ ўлим сабабларининг номенклатураси, ўлим сабабларини кодлаштириш йўриқномаси асосида:

ўлим сабабининг умумий коди ҳамиша ёзилади;

агарда ўлим сабабининг умумий коди бахтсиз ҳодиса бўлса, жароҳатнинг хусусияти (шикастланиш тури) коди ўнг томонда чизикчадан кейин ёзилади;

агарда ўлганнинг ёши 0-6 кунлик бўлса, каср чизиғи шаклида кодлаштирилади:

касрнинг суратида: бахтсиз ҳодиса бўлганда, чизикчадан кейин жароҳатнинг хусусияти ёзилади;

касрнинг маҳражида: перинатал ўлим коди – биринчиси онасига тегишли бўлса, ўнг томонда чизикчадан кейин ёзилгани болага тааллуқли бўлади;

8) туғилган санаси ва жойи (10-банд). Туғилган жойи кодлаштирилмайди.

Туғилган санаси. Туғилган санаси махсус кодлаштиришни талаб этмайди, агарда туғилган йили кўрсатилмаган бўлса, мос катакчага “9999” коди қўйилади.

Туғилган оyi кўрсатилмаган бўлса, “16” коди қўйилади. Сана махсус кодлаштиришни талаб этмайди, агар у кўрсатилмаган бўлса, мос сатрда “32” коди қўйилади.

Ўлганнинг туғилган йили кўрсатилмаган бўлса-ю, лекин ёши кўрсатилган бўлса, ўлган йилига қараб унинг туғилган йилини ҳисоблаш лозим. Ҳисобланган йил ушбу сатрнинг ўнг томонига ёзилиши керак;

Ёши. Фақат 1 ёшгача ўлган болаларни қуйидаги ёш гуруҳлари бўйича кодлаштирилади:

Ёш гуруҳлари	Ёш гуруҳининг коди
0 кунлик	3
1 кунликдан 6 кунликкача	6
7 кунликдан 1 ойликкача	1
1 ойликдан 1 ёшгача	2

Ойлик ёш боланинг туғилган ва ўлган санасининг фарқи орқали аниқланади. Агар ушбу саналар бир-бирига тенг бўлса (масалан: 16 апрелда туғилди, 16 майда ўлди), бола ойга тўлган ҳисобланади. Агар туғилган санасидан ўлган санаси кичик бўлса, уни 1 ойликдан кичик деб ҳисобланади (масалан: 31 январда туғилди, 28 февралда ўлди);

9) 1 ёшгача болаларнинг туғилган вақти ёзилмаган тақдирда, қуйидагича кодлаштирилади:

агар ўлган вақти (сана, ой, йил) тўлиқ ёзилган бўлса:

ўлганнинг ёши ой ва кун ёки фақат кунларда кўрсатилган бўлса, туғилган вақтини (сана, ой, йил) тўлиқ ҳисоблаш мумкин. Ҳисобланган сана тегишли катакчаларнинг ўнг томонига бўш жойига ёзилиши керак;

ўлганнинг ёши ойларда кўрсатилган бўлса, туғилган ойи ва йили ҳисобланади, туғилган кунига эса “32” коди қўйилади. Ҳисобланган сана тегишли катакчаларнинг ўнг томонига бўш жойига ёзилиши керак;

агар ўлган ойи ва йили аниқ бўлса, тўлган ойига қараб туғилган ойи ва йили ҳисобланади, туғилган санаси ва ўлган санаси “32” коди билан кодлаштирилади. Ҳисобланган сана тегишли катакчаларнинг ўнг томонига бўш жойига ёзилиши керак;

агар ўлган ойи ва йили маълум бўлса, ёши кунларда бўлганда, қуйидаги тартибда кодлаштирилади: ўлган куни – “32”, туғилган куни – “32”, туғилган ойи – “16”, туғилган йили – “9999”. Кодлар тегишли катакчаларнинг ўнг томонига бўш жойига ёзилиши керак;

агар фақат ўлган йили маълум бўлса, ёши ойларда ёки кунларда бўлганда, қуйидагича кодлаштирилади: ўлган куни – “32”, ўлган ойи – “16”, туғилган куни – “32”, туғилган ойи – “16”, туғилган йили – “9999”. Кодлар тегишли катакчаларнинг ўнг томонига бўш жойига ёзилиши керак;

Онанинг нечанчи боласи ва онасининг ёши кўрсаткичлари фақат 1 ёшгача ўлган болалар учун тўлдирилади. Ушбу кўрсаткич махсус кодлаштиришни талаб эмайди. Мос катакчаларда сўз билан ёзилганлар рақам билан ёзиб қўйилади. Номаълум сонлар қуйидагича кодлаштирилади: нечанчи боласи – “31”, онасининг ёши – “99”;

10) яшаган жойи (манзили) (11-банд). Доимий яшаган жойининг коди далолатноманинг юқори ўнг бурчагида ёзилади:

агар ўлганнинг доимий яшаган жойи (1 ёшгача ўлган бола учун – онасининг доимий яшаш жойи) ФХДЁ бўлимининг жойлашган манзили билан мос бўлса, далолатноманинг юқори ўнг бурчагида ўлганнинг доимий яшаш жойи (1 ёшгача ўлган бола учун – онасининг доимий яшаш жойи) коди қўйилади;

агар ўлганнинг доимий яшаган жойи (1 ёшгача ўлган бола учун – онасининг доимий яшаш жойи) ФХДЁ бўлимининг жойлашган манзили билан мос келмаса, лекин битта МХБ (маъмурий-худудий бирлик)да жойлашган бўлса, далолатноманинг юқори ўнг бурчагида ўлганнинг доимий яшаш жойи (1 ёшгача ўлган бола учун – онасининг доимий яшаш жойи) коди қўйилади;

агар ўлганнинг доимий яшаган жойи (1 ёшгача ўлган бола учун – онасининг доимий яшаш жойи) ФХДЁ бўлимининг жойлашган жойи билан мос келмаса ва МХБ (маъмурий-худудий бирлик)дан четда жойлашган бўлса, далолатноманинг юқори ўнг бурчагида ўлимни қайд этган ФХДЁ бўлими манзилининг коди қўйилади;

агар ўлганнинг доимий яшаган жойи (1 ёшгача ўлган бола учун – онасининг доимий яшаш жойи) номаълум ёки у Ўзбекистон Республикаси фуқароси бўлмаса, далолатноманинг юқори ўнг бурчагида ўлимни қайд этган ФХДЁ бўлими манзилининг коди қўйилади.

ФХДЁ бўлимининг манзили далолатноманинг юқори чап бурчагида ёки охирида жойлашган муҳрда кўрсатилган бўлиши лозим.

Доимий яшаш жойи МҲОБТ таснифлагичи асосида кодлаштирилади.

11) оилавий аҳволи (12-банд). Махсус кодлаштиришни талаб этмайди. Агар бирортасининг ҳам тагига чизилмаган бўлса, яъни “оилавий аҳволи” кўрсатилмаган бўлса, ушбу сатрнинг охирига “9” коди қўйилади;

12) иш жойи (қаерда ва ким бўлиб ишлаган) (13-банд). Туғилганлик ҳақида далолатномани кодлаштиришнинг 14-банди бўйича кодлаштирилади;

13) маълумоти (14-банд). Махсус кодлаштиришни талаб этмайди. Агар бирортасининг ҳам тагига чизилмаган бўлса, яъни “маълумоти” кўрсатилмаган бўлса, ушбу сатрнинг охирига “9” коди қўйилади;

14) ўлимни тасдиқловчи ҳужжатлар (15-банд). Агар ўлим ҳақидаги далолатномада ўлим ҳақида тиббий гувоҳнома тикилган бўлса, “ўлим сабаби нимага асосан аниқланди” ёзувига асосан қуйидагича кодлаштирилади:

ўлим ҳақида тиббий гувоҳнома мурдани ёрмасдан берилса “1” коди (агарда ўлим ҳақидаги тиббий гувоҳноманинг 10-бандида ўлим сабаби фақат ўлимни аниқлаган шифокор томонидан ёки ўлганни даволовчи шифокор томонидан аниқланди деб тагига чизилган бўлса) қўйилади;

ўлим ҳақида тиббий гувоҳнома мурдани патологоанатомик ёриш натижасида берилган бўлса – “4” коди (агар ўлим ҳақида тиббий гувоҳномада ўлим сабаби патологоанатом ёки суд-тиббий эксперти томонидан аниқланди деб белгиланган бўлса) қўйилади;

ўлим ҳақида тиббий гувоҳнома мурдани патологоанатомик ёришда ўлганни мастлик ҳолатида деб белгилаш натижасида берилган бўлса – “5” коди (ўлим ҳақида тиббий гувоҳноманинг 10-бандида ўлим сабаби патологоанатом ёки суд-тиббий эксперти томонидан мурда мастлик ҳолатида аниқланди деб белгиланган бўлса) қўйилади.

Агар ўлим ҳақидаги далолатнома ёзувининг 15-бандида фуқарони ўлган деб белгилаш тўғрисида суд қарори кўрсатилган бўлса, “6” коди қўйилади.

15) 16, 17-бандлар кодлаштирилмайди;

16) Далолатноманинг 19-банди, “белгилар учун” сатри. Далолатноманинг ўнг қисмида ушбу банд сатри бўйича ўлим содир бўлган жой коди қўйилади: стационарда – “1”, уйда – “2”, бошқа жойда – “3”, кўрсатилмаган – “9” коди қўйилади.

7. Никоҳ тузилганлиги ҳақида далолатнома ёзувини кодлаштириш.

Барча белгилар ҳар иккала никоҳланувчилар учун кодлаштирилади:

1) никоҳ тузилганлиги ҳақида далолатнома ёзувининг санаси (далолатноманинг сарлавҳасида). Никоҳ тузилганлигини рўйхатга олиш йили махсус кодлаштиришни талаб қилмайди. Рўйхатга олиш оyi, ушбу ой сўз билан ёзилган сатр юқорисида, 01 дан 12 гача кодлар билан кодлаштирилади, яъни оyнинг тартиб рақами кўрсатилади.

Никоҳланувчиларнинг фамилияси, исми, отасининг исми кодлаштирилмайди;

2) туғилган санаси (эр, хотин) (“Никоҳ тузилганлиги ҳақида далолатнома ёзуви”нинг 4-банди). Туғилган йили махсус кодлаштиришни талаб этмайди. Агар у кўрсатилмаган бўлса, “9999” коди қўйилади. Туғилган оyi кўрсатилмаган бўлса, “16” коди қўйилади.

Агар никоҳланувчиларнинг туғилган йили кўрсатилмай, ёши кўрсатилган бўлса, никоҳни рўйхатга олиш йилига қараб туғилган йили ҳисобланади. Ҳисобланган сана тегишли катакчаларнинг ўнг томонига бўш жойига ёзилиши керак;

Никоҳланувчиларнинг ёши ва туғилган жойи кодлаштирилмайди;

3) никоҳланувчиларнинг миллати (7-банд). Ушбу қўлланманинг иловасига мувофиқ кодлаштирилади. Далолатномада кўрсатилган миллат ушбу рўйхатда мавжуд бўлмаса “199” коди, агар миллат қайд этилмаган бўлса “190” коди бириктирилади;

4) фуқаролиги (8-банд). Никоҳланувчиларнинг фуқаролиги “Дунё мамлакатлари” таснифлагичи асосида кодлаштирилади;

5) никоҳланувчилар қаерда ва ким бўлиб ишлайди (9-банд). Туғилганлик ҳақидаги далолатномани кодлаштиришнинг 14-банди бўйича кодлаштирилади;

6) никоҳланувчиларнинг маълумоти (10-банд). Махсус кодлаштиришни талаб этмайди. Агар бирортасининг ҳам тагига чизилмаган бўлса, яъни “маълумоти” кўрсатилмаган бўлса, ушбу сатр тегишли катакчаларининг охирига “9” коди қўйилади;

7) никоҳланувчиларнинг оилавий аҳволи (11-банд). Махсус кодлаштиришни талаб этмайди. Агар бирортасининг ҳам тагига чизилмаган бўлса, яъни “оилавий аҳволи” кўрсатилмаган бўлса, ушбу сатр тегишли катакчаларининг охирига “9” коди қўйилади;

8) умумий фарзандлар тўғрисида маълумот (12-банд). Никоҳланувчиларнинг умумий фарзандлари сони ушбу банд бўйича ёзувларни ҳисоблаб чиқиш орқали рақам билан ёзилади.

Битта болани ҳар иккала никоҳланувчига икки марта ёзиб қўйилиши мумкинлигига эътибор бериш лозим, у ҳолда бу болани бир марта ҳисоблаш керак.

Бундан ташқари, боланинг туғилган йилига эътибор бериш керак; агар бола 18 ёшга тўлган ёки ундан катта бўлса, у ҳисобга киритилмайди.

Агарда ушбу бандда ёзувлар бўлмаса, код қўйилмайди.

9) доимий яшаш жойи (13-банд). Доимий яшаш жойининг коди далолатноманинг юқори ўнг бурчагига қўйилади. Агар никоҳланувчиларнинг доимий яшаш жойи умумий, яъни никоҳланувчиларнинг иккаласи битта туманнинг битта шаҳар ёки қишлоқ аҳоли пунктида яшаётган бўлса, шу жойнинг коди далолатноманинг юқори ўнг бурчагига қўйилади.

Агар никоҳланувчиларнинг доимий яшаш жойи бошқа-бошқа жойда бўлса ёки улар Ўзбекистон Республикаси фуқароси бўлмаса, никоҳни рўйхатга олувчи ФХДЁ бўлимининг жойлашган манзил коди далолатноманинг юқори ўнг бурчагига қўйилади. ФХДЁ бўлими манзили далолатноманинг юқори чап бурчагидаги ёки далолатноманинг охиридаги муҳрда кўрсатилган бўлади.

Доимий яшаш жойи МҲОБТ таснифлагичи асосида кодлаштирилади.

8. Никоҳдан ажралганлик ҳақида далолатнома ёзувини кодлаштириш.

Барча белгилар ҳар иккала никоҳдан ажралувчилар учун кодлаштирилади:

1) никоҳдан ажралганлик ҳақида далолатнома ёзувининг санаси (далолатноманинг сарлавҳасида). Рўйхатга олиш йили махсус кодлаштиришни талаб қилмайди. Рўйхатга олиш оyi, ушбу ой сўз билан ёзилган сатр юқорисида, 01 дан 12 гача кодлар билан кодлаштирилади, яъни оyнинг тартиб рақами кўрсатилади.

Никоҳдан ажралувчиларнинг фамилияси, исми, отасининг исми кодлаштирилмайди;

2) туғилган санаси (эр, хотин) (“Никоҳдан ажралганлик ҳақида далолатнома ёзуви”нинг 4-банди). Туғилган йили махсус кодлаштиришни талаб этмайди. Агар у кўрсатилмаган бўлса, “9999” коди қўйилади. Туғилган оyi кўрсатилмаган бўлса, “16” коди қўйилади.

Агар никоҳдан ажралувчиларнинг туғилган йили кўрсатилмай, ёши кўрсатилган бўлса, никоҳдан ажралишни рўйхатга олиш йилига қараб уларнинг туғилган йилини ҳисоблаш лозим. Ҳисобланган сана тегишли катакчаларнинг ўнг томонига бўш жойига ёзилиши керак;

Никоҳдан ажралувчиларнинг ёши кодлаштирилмайди;

3) никоҳдан ажралувчиларнинг миллати (6-банд). Ушбу қўлланманинг иловасига мувофиқ кодлаштирилади. Далолатномада кўрсатилган миллат ушбу рўйхатда мавжуд бўлмаса “199” коди, агар миллат қайд этилмаган бўлса “190” коди бириктирилади;

4) никоҳдан ажралувчиларнинг фуқаролиги (7-банд). Никоҳдан ажралувчиларнинг фуқаролиги “Дунё мамлакатлари” таснифлагичи асосида кодлаштирилади;

5) никоҳдан ажралувчининг доимий яшаш жойи (8-банд). Доимий яшаш жойининг коди далолатноманинг юқори ўнг бурчагига қўйилади. Агар никоҳдан ажралувчиларнинг доимий яшаш жойи умумий, яъни никоҳдан ажралувчиларнинг иккаласи битта туманнинг битта шаҳар ёки қишлоқ аҳоли пунктида яшаётган бўлса, шу жойининг коди далолатноманинг юқори ўнг бурчагига қўйилади.

Агар никоҳдан ажралувчиларнинг доимий яшаш жойи бошқа-бошқа жойда бўлса ёки улар Ўзбекистон Республикаси фуқароси бўлмаса, никоҳни бекор қилишни рўйхатга олувчи ФХДЁ бўлимининг жойлашган манзил коди далолатноманинг юқори ўнг бурчагига қўйилади. ФХДЁ бўлими манзили далолатноманинг юқори чап бурчагидаги ёки далолатноманинг охиридаги муҳрда кўрсатилган бўлади.

Доимий яшаш жойи МҲОБТ таснифлагичи асосида кодлаштирилади;

6) никоҳдан ажралувчилар қаерда ва ким бўлиб ишлайди (9-банд). Туғилганлик ҳақидаги далолатномани кодлаштиришнинг 14-банди бўйича кодлаштирилади;

7) никоҳдан ажралувчиларнинг маълумоти (10-банд). Махсус кодлаштиришни талаб этмайди. Агар бирортасининг ҳам тагига чизилмаган бўлса, яъни “маълумоти” кўрсатилмаган бўлса, ушбу сатр тегишли катакчаларининг охирига “9” коди қўйилади;

8) никоҳдан ажралувчиларнинг нечанчи никоҳи (11-банд). Махсус кодлаштиришни талаб этмайди. Агар бирортасининг ҳам тагига чизилмаган бўлса, ушбу сатр тегишли катакчаларининг охирига “9” коди қўйилади;

9) ажратилаётган никоҳ қайд этилган (12-банд). Бекор қилинаётган никоҳни қайд этилганлик йили махсус кодлаштиришни талаб этмайди. Агар у кўрсатилмаган бўлса, мос сатрда “9999” коди қўйилади. Ойи кўрсатилмаган бўлса, “16” коди қўйилади;

10) умумий болалар сони (14-банд). Махсус кодлаштиришни талаб этмайди. Агар ушбу сатрда болалар сони сўз билан ёзилган бўлса, уни белгиланган катакчада рақам билан кодлаштириш керак. Агар ёзув бўлмаса, бу сатрга код қўйилмайди.

9. Келиш варақасига статистика ҳисоби талонини кодлаштириш:

1) рўйхатга олиш санаси (Келиш варақасига статистика ҳисоби талонининг 16-банди) (варақанинг охирги қисмида). Рўйхатга олиш йили махсус кодлаштиришни талаб қилмайди. Рўйхатга олиш ойи, ушбу ой сўз билан ёзилган сатр юқорисида, 01 дан 12 гача кодлар билан кодлаштирилади, яъни ойнинг тартиб рақами кўрсатилади.

Келганларнинг фамилияси, исми, отасининг исми кодлаштирилмайди;

2) туғилган вақти (4-банд). Туғилган йили махсус кодлаштиришни талаб этмайди. Агар у кўрсатилмаган бўлса, “9999” коди қўйилади. Туғилган ойи, ушбу ой сўз билан ёзилган сатр юқорисида, 01 дан 12 гача кодлар билан кодлаштирилади, ойи кўрсатилмаган бўлса, “16” коди қўйилади;

3) келганларнинг жинси (6-банд) қуйидагича кодлаштирилади:

эркак – 1, аёл – 2;

4) қўчиб келганнинг миллати (7-банд). Ушбу қўлланманинг иловасига мувофиқ кодлаштирилади. Кўрсатилган миллат ушбу рўйхатда мавжуд бўлмаса “199” коди, миллат қайд этилмаган бўлса “190” коди бириктирилади;

5) манзилга қайд қилинди (8-банд). Қайд қилинган манзили МҲОБТ таснифлагичи асосида кодлаштирилади;

6) ушбу манзилга қаердан келди (9-банд). МҲОБТ таснифлагичи асосида кодлаштирилади, агар келувчи чет элдан келган бўлса, “Дунё мамлакатлари” таснифлагичи бўйича кодлаштирилади;

7) агарда келиш вилоят ҳудудидан чиқмаган ҳолда содир бўлса 1 коди, агар вилоятдан ташқаридан бўлса 0 коди қўйилади;

8) агар келувчи шаҳардан келган бўлса 1 коди, қишлоқ жойдан келса 2 коди қўйилади;

9) 5, 10, 11-бандлар кодлаштирилмайди;

10) маълумоти (12-банд). Махсус кодлаштиришни талаб этмайди. Агар бирортасининг ҳам тагига чизилмаган бўлса, яъни “маълумоти” кўрсатилмаган бўлса, ушбу сатр охирига “9” коди қўйилади;

11) оилавий аҳволи (13-банд). Махсус кодлаштиришни талаб этмайди. Агар бирортасининг ҳам тагига чизилмаган бўлса, яъни “оилавий аҳволи” кўрсатилмаган бўлса, ушбу сатр охирига “9” коди қўйилади;

12) биргаликда 16 ёшгача бўлган болалари ҳам келган (14-банд). Болаларининг исми, фамилияси, отасининг исми кодлаштирилмайди. Болаларининг жинси қуйидагича кодлаштирилади: эркак – 1, аёл – 2. Туғилган йили махсус кодлаштиришни талаб этмайди. Агар у кўрсатилмаган бўлса, “9999” коди қўйилади. Туғилган ойи кўрсатилмаган бўлса, “16” коди қўйилади.

10. Кетиш варақасига статистика ҳисоби талонини кодлаштириш.

Кетганлик варақасига статистика ҳисоби талонини кодлаштириш фақат республикадан ташқарига кетганлар учун амалга оширилади:

1) рўйхатга олиш санаси (“Кетиш варақасига статистика ҳисоби талони”нинг 16-банди) (варақанинг охириги қисмида). Рўйхатга олиш йили махсус кодлаштиришни талаб қилмайди. Рўйхатга олиш ойи, ушбу ой сўз билан ёзилган сатр юқорисида, 01 дан 12 гача кодлар билан кодлаштирилади, яъни ойнинг тартиб рақами кўрсатилади.

Кетганларнинг фамилияси, исми, отасининг исми кодлаштирилмайди;

2) туғилган санаси (4-банд). Туғилган йили махсус кодлаштиришни талаб этмайди. Агар у кўрсатилмаган бўлса, “9999” коди қўйилади. Туғилган ойи, ушбу ой сўз билан ёзилган сатр юқорисида, 01 дан 12 гача кодлар билан кодлаштирилади, ойи кўрсатилмаган бўлса, “16” коди қўйилади;

3) кетганнинг жинси (6-банд) қуйидагича кодлаштирилади:

эркак – 1, аёл – 2;

4) кетганнинг миллати (7-банд). Ушбу қўлланманинг иловасига мувофик кодлаштирилади. Кўрсатилган миллат ушбу рўйхатда мавжуд бўлмаса “199” коди, миллат қайд этилмаган бўлса “190” коди қўйилади;

5) манзил бўйича қайд қилинган (9-банд). Манзил МҲОБТ таснифлагичи асосида кодлаштирилади;

6) қаерга кетди (10-банд) МҲОБТ таснифлагичи асосида кодлаштирилади, агар хорижга кетган бўлса, “Дунё мамлакатлари” таснифлагичи асосида кодлаштирилади;

7) агар кетган манзил маълум вилоятнинг ичида бўлса 1 коди, агар вилоятдан ташқари бўлса 0 коди қўйилади;

8) агар кетувчи шаҳар жойига кетса 1 коди, қишлоқ жойига кетса 2 коди қўйилади;

9) 5, 8, 11, 12-бандлар кодлаштирилмайди;

10) маълумоти (13-банд). Махсус кодлаштиришни талаб этмайди. Агар бирортасининг ҳам тагига чизилмаган бўлса, яъни “маълумоти” кўрсатилмаган бўлса, ушбу сатр охирига “9” коди қўйилади;

11) оилавий аҳволи (14-банд). Махсус кодлаштиришни талаб этмайди. Агар бирортасининг ҳам тагига чизилмаган бўлса, яъни “оилавий аҳволи” кўрсатилмаган бўлса, ушбу сатр охирига “9” коди қўйилади;

12) улар билан бирга 16 ёшгача бўлган болалари ҳам кетган (15-банд). Болаларининг исми, фамилияси, отасининг исми кодлаштирилмайди. Болаларининг жинси қуйидагича кодлаштирилади: эркак – 1, аёл – 2. Туғилган йили махсус кодлаштиришни талаб этмайди. Агар у кўрсатилмаган бўлса, “9999” коди қўйилади. Туғилган ойи кўрсатилмаган бўлса, “16” коди қўйилади.

IV. Якуний қоидалар

11. Аҳолининг табиий ва механик ҳаракати тўғрисидаги маълумотлар ҳудудлар кесимида (Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳри) ҳар ой якуни бўйича ҳисоблаб чиқилади.

12. Фуқаролик ҳолати далолатномалари ёзувларини ҳамда келиш ва кетиш варақаларига статистика ҳисоби талонларини кодлаштириш ҳудудий статистика бошқармалари томонидан амалга оширилади.

Маълумот учун фойдаланилган ахборотлар рўйхати

1. Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлигининг 1999 йил 29 мартдаги 55-сонли буйруғи билан тасдиқланган, Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлигида 1999 йил 9 апрелда 698-сон билан рўйхатдан ўтказилган “Ўзбекистон Республикасида паспорт тизимини жорий қилиш тартиби тўғрисида йўриқнома”.
2. “Фуқаролик ҳолати далолатнома ёзувларини тўлдириш қоидалари” Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирининг 14.10.2009 йилдаги 229-мх сонли буйруғининг 5-иловаси.
3. *Медков В.М.* “Демография”/Учебное пособие/Ростов-на-Дону/Феникс, 2002.
4. *Денисенко М.Б., Калмыкова Н.М.* “Демография”/Москва/ИНФРА-М, 2007.
5. Справочник по подготовке специалистов по системам регистрации актов гражданского состояния и статистики естественного движения населения/ООН/Нью-Йорк, 2004.
6. Человеческое развитие; новое измерение социально-экономического прогресса/Учебное пособие/Москва: Права человека, 2008.
7. Рекомендация по статистике международной миграции/Первое пересмотренное издание/ООН/Нью-Йорк, 1998.
8. Глоссарий терминов в области миграции. Международное миграционное право/МОМ/Женева, 2005.
9. Перепись населения и жилищного фонда. Практика стран ЕЭК ООН в раунде переписей 2000 года/ООН/Нью-Йорк и Женева, 2008.
10. Руководство по сбору данных о рождаемости и смертности/ООН/Нью-Йорк, 2005.
11. Рекомендации Конференции Европейских статистиков по проведению переписей населения и жилищного фонда 2010 года/ЕВРОСТАТ/ООН/Нью-Йорк и Женева, 2006.